

E. O.

Turniej błędów

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/3, 450-451

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W ten sposób z zagadnień i doświadczeń dnia dzisiejszego rodzą się pytania, na które odpowiedzieć musi historia nauki, a więc „historia człowieka jako istoty myślącej i działającej rozumnie” (s. 28).

Niejaką ilustracją artykułu prof. Suchodolskiego jest zamieszczone w dziale *Z prac placówek PAN i ośrodków naukowych* tegoż numeru „Nauki Polskiej” sprawozdanie *Z prac Zakładu Historii Nauki i Techniki*, napisane przez prof. Suchodolskiego i mgr Zofię Skubałę. Przebieg prac Zakładu znany jest czytelnikom „Kwartalnika” z corocznie ogłaszanych sprawozdań⁵, jednakże i dla nich może być interesujące podsumowanie, wydobywające główne tendencje dziesięcioletnich prac prowadzonych nad historią nauki i techniki przez Komitet Historii Nauki PAN, a potem przez wymieniony w tytule sprawozdania Zakład. Interesujący dla czytelników „Kwartalnika” mógłby być też zamieszczony na wstępie szkic dziejów historii nauki w Polsce, gdyby jednak nie był on tak skrótowy i fragmentaryczny⁶.

Materiał sprawozdawczy z prac Zakładu musiał być dla potrzeb „Nauki Polskiej” ujęty bardzo zwięźle, co powodowało oczywistą konieczność dokonywania trudnego wyboru omówionych lub wspomnianych osiągnięć. Można jednak np. wyrazić żal o poświęcenie jedynie dwuwierszowej wzmianki prowadzonemu przez Zakład wydawaniu *Źródeł do dziejów nauki i techniki*. Tak więc nie wspomniano nawet o reedycji dzieł Grzepskiego i Solskiego, a choć wymieniono wydanie *Wkładu polskich uczonych do fizyki molekularnej*, czytelnik nie domyśli się, że jest to publikacja źródeł. Nie sposób też nie zwrócić uwagi na sporą niestety liczbę pomyłek o charakterze przeważnie korektorskim, które przedostały się do tekstu sprawozdania.

Eugeniusz Olszewski

TURNIEJ BŁĘDÓW

Na marginesie X Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki rozegrał się na łamach naszych czasopism naukowych i dzienników istny turniej błędów. Jak się zdaje, nagrody w tym turnieju można by przyznać *ex equo* „Nauce Polskiej” i „Życiu Szkoły Wyższej”. Centralne czasopismo Polskiej Akademii Nauk pisze bowiem o tym kongresie (nr 6/1962, s. 161): „zorganizowany przez Cornell University Itaka (koło Nowego Jorku)” (w rzeczywistości Ithaca, gdzie mieści się Uniwersytet Cornella, znajduje się o paręset kilometrów od Nowego Jorku), a wśród uczestników wymienia prof. Wacława Kubackiego (zamiast prof. Włodzimierza Hubickiego). „Życie Szkoły Wyższej” zaś (nr 10/1962, s. 113) umieszcza Kongres „w Ythaca i Filadelfii”, a wśród uczestników zauważyło „dra Tadeusza Grzypkowskiego”.

Dzienniki natomiast nie wykazały żadnej inwencji w zmienianiu nazwisk polskich uczestników Kongresu i miejsc jego obrad, ograniczając się do przedruku

⁵ Por. również sprawozdanie mgr Skubały *Ten years of history of science at the Polish Academy of Sciences (1952—1962)* w obcojęzycznym numerze „Kwartalnika” z 1962 r.

⁶ Przykładem może być pominięcie tak fundamentalnego dla naszej historii nauki przedsięwzięcia, jak wydane w ramach *Poradnika dla samouków* czterotomowe *Dzieje myśli*, zawierające zarysy historii poszczególnych nauk, napisane m.in. przez Krzywickiego, L. Marchlewskiego, Nałkowskiego, Nusbauma i Baudoin de Courtenaya. Nie wspomniano też o wydawnictwie *Polska w kulturze powszechnej*, zawierającym pierwszy bodaj zbiór prac o rozwoju nauki polskiej; przeoczenie to jest szczególnie rażące przy wymienieniu *Dziejów kultury polskiej* Brücknera, mających dla historii naszej nauki znaczenie co najwyżej trzeciorzędne.

prawidłowo sformułowanej informacji PAPowskiej (jedynie „Głos Szczeciński” w nrze 199/1962 pisze, że Kongres odbywał się „w Ithaca w Filadelfii”). Jednakże w omówieniu wyników Kongresu („Życie Warszawy” i „Sztandar Młodych” z 13.9.1962) można było przeczytać informację dla jego uczestników dość zaskakującą, że podjęto decyzję „opracowania wielkiego wydawnictwa Międzynarodowego podręcznika historii nauki wspólnym wysiłkiem uczonych bez mała całego świata”.

E. O.

O HEWELIUSZU BADACZU MAGNETYZMU ZIEMSKIEGO

W nrze 7/1962 gdańskiego magazynu społeczno-kulturalnego „Litery” ukazał się artykuł Zygmunta Brockiego *Heweliusz, jakiego nie znamy*, w popularnej formie przedstawiający działalność gdańskiego astronoma w zakresie badania magnetyzmu ziemskiego i w zakresie konstrukcji instrumentów fizycznych.

B-I

Z HISTORII BADANIA ŁOSOSIA

W nrze 2/1963 „Gospodarki Rybnej” mgr Jan Jokieli zamieścił artykuł *Historia polskich badań łososia i troci metodą znakowań*. Na wstępie autor zaznacza, że pierwsza w polskiej literaturze przyrodniczej wzmianka o znakowaniu troci portarłe dla celów badawczych znajduje się u Krzysztofa Kluka (1780 r.), a następnie pisze o próbach F. Lubeckiego i B. Dixona z 1924 r., o pionierze tych badań, Kulmatyckim, o badaniach z lat 1933—34 (Kolder i Pałka, opracowanie Żarneczek) i wznowieniu ich po wojnie (już w 1945 r. przez Skrochowską).

Z. Br.

25-LECIE INSTYTUTU MEDYCYNY MORSKIEJ W GDAŃSKU

Nr 3/1961 kwartalnika „Biuletyn Instytutu Medycyny Morskiej w Gdańsku” jest numerem specjalnym, poświęconym 25-leciu istnienia tego instytutu. Pierwszą pozycją numeru jest artykuł dyrektora instytutu prof. Zenona Buczowskiego, przedstawiający historię oraz aktualną organizację i problematykę prac tej jedynej w Polsce placówki naukowej zajmującej się medycyną morską i tropikalną (w 1937 r. powstała w Gdyni filia Państwowego Zakładu Higieny, w której ramach w 1938 r. otwarto Instytut Higieny Morskiej, reaktywowany w 1946 r. jako Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej Akademii Lekarskiej w Gdańsku; w 1957 r. Instytut Medycyny Morskiej wyodrębniono z Akademii Medycznej).

Druga pozycja tego numeru — to garść uwag historycznych prof. Wiktora Bin-cera *Polacy na tropikalnych szlakach*, a trzecia — zestawiona przez lek. Antoniego W. Święcickiego *Polska bibliografia medycyny morskiej i tropikalnej do 1959 r.* (to pierwsze zestawienie jest tylko fragmentaryczne, mimo to obejmuje 452 pozycje, począwszy od końca XIX w.).

Z. Br.